МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН
МУНИЦИПАЛЬНОЕ АВТОНОМНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ГОРОДА НАБЕРЕЖНЫЕ ЧЕЛНЫ
«ДЕТСКИЙ ЭКОЛОГО-БИОЛОГИЧЕСКИЙ ЦЕНТР №4»

ПРИНЯТО
на педагогическом совете
от «31» августа 2023г.
Протокол №1

УТВЕРЖДАЮ:
Директор МАУДО «ДЭБЦ №4»
__________________В.И.Товма
Приказ № 90 от 31.08.2023 г.

ДОПОЛНИТЕЛЬНАЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ОБЩЕРАЗВИВАЮЩАЯ ПРОГРАММА
«ТУГАН ЯГЫМ – ЯШЕЛ БИШЕК»

Направленность: туристско-краеведческая
Возраст обучающихся: 7 - 14 лет
Срок реализации: 3 года (576 часов)

Авторы-составители:
Миннегалиева Рамиля Рафиковна,
педагог дополнительного образования
Газизова Резеда Махмутовна,
педагог дополнительного образования

г. Набережные Челны, 2021

АНЛАТМА ЯЗУЫ

Ямьле табигатен, кин болыннар,
Алтын башак усэ кырларда.
Саф сулары белэн боек туган ягым
Мон тарата кебек доньяга.

Туган як! Никадэр тирэн мэгънэ ята бу сузлэрдэ! Болар кешелэр дэ, аларнын данлы хезмэтлэре дэ, куэтле завод хэм фабрикалар да, кеше хезмэтен жинелэйтуче торле-торле машиналар, матур-матур шэһэрлэр дэ. Ниһаять, кочле табигать узе дэ: ул кешегэ икмэк ашата, салкын суын эчерэ, жылысын биреп жылыта, матурлыгы белэн тан калдыра. Торле тоөслэр белэн бизэлгэн көзге урманга, кабатланмас кышкы бизәкләргә, күз явын алырлык чэчэкле болыннарга карап ничек сокланмыйсын! Язын кошларнын матур жырларын тынлау кемнэрнен генэ кунеллэрен назламый! Сәяхәт - туган якны өйрәнү юнәлешендәге «Туган ягым – яшел бишек» өстәмә гомүми белем бирү программасы туган якнын табигатен ойрэнугэ, андагы узгэрешлэрне, бэйлэнешлэрне курэ, аларга карап соклана белергә, туган - тобэкне өйрэнугә юнэлтелгэн һәм «4 нче номерлы балалар экология-биология узәгендә» тормышка ашырыла һәм түбәндәге норматив – хокукый базага таянып эшли:

1. Федеральный закон об образовании в Российской Федерации от 29.12.2012 №273-ФЗ.

2. Федеральный закон от 31 июля 2020 г. № 304-ФЗ «О внесении изменений в Федеральный закон «Об образовании в Российской Федерации» по вопросам воспитания обучающихся».

3. Концепция развития дополнительного образования детей до 2030 года, утвержденная Распоряжением Правительства РФ от 31 марта 2022 г. № 678-р.

4. Стратегия развития воспитания в Российской Федерации на период до 2025 года, утвержденная распоряжением Правительства Российской 8 Федерации от 29 мая 2015г. № 996-р.

5. Федеральный проект «Успех каждого ребёнка» в рамках Национального проекта «Образование», утвержденного Протоколом заседания президиума Совета при Президенте Российской Федерации по стратегическому развитию и национальным проектам от 3.09.2018 №104.

6. Приказ Министерства просвещения Российской Федерации от 3.09.2019 №467 «Об утверждении Целевой модели развития региональных систем дополнительного образования детей».

7. Приказ Министерства просвещения Российской Федерации от 27 июля 2022 г. №629 «Об утверждении Порядка организации и осуществления образовательной деятельности по дополнительным общеобразовательным программам».

8. Постановление главного государственного санитарного врача РФ от 28.09.2020 № 28 «Об утверждении СанПиН 2.4. 3648-20 «Санитарно - эпидемиологические требования к организациям воспитания и обучения, отдыха и оздоровления детей и молодежи» (зарегистрировано в Минюсте России 18.12.2020 г. № 61573).

9. Методические рекомендации по реализации дополнительных общеобразовательных программ с применением электронного обучения и дистанционных образовательных технологий. Письмо Министерства просвещения от 31 января 2022 года № ДГ-245/06 «О направлении методических рекомендаций».

10. Методические рекомендации по проектированию и реализации дополнительных общеобразовательных программ в новой редакции МОиН РТ, ГБУ ДО «Республиканский центр внешкольной работы», г. Казань, 2023 г.

11. Устав муниципального автономного учреждения дополнительного образования Детский эколого-биологический центр №4».

Югарыда курсэтелгэн документлар нигезендэ программа тулыландырылды хэм узгэрешлэр кертелде: «Башлангыч» («Стартовый»), «Топ» («Базовый»), «Алга китеш» («Продвинутый») катламнар остэлде.

Актуаллек (актуальность). Халыкнын табигатькэ карата жавапсыз каравы анын экологик белеме хэм культурасы тубэн булу сэбэпле, «Туган ягым – яшел бишек» программасы укучыларга кече яшьтэн ук туган як табигатен анларга, анын дусты булырга этэргеч булып тора хэм хэзерге вакытта актуаль булып кала.

Яналык (новизна). Программа шэхси хэм торкемнэр белэн ижадый проектлар тозу, эзлэну эшлэре эченэ ала. Укуда куелган максат хэм бурычларны планлаштыра, контрольдэ тота хэм бэяли. Укучынын белем дэрэжэсен бермэ бер устерэ, логик фикер йортергэ ярдэм итэ, максатка ирешу омтылышларын барлыкка китерэ. Уку предметын реаль тормыш белэн бэйли. Универсаль уку кунекмэлэре формалаша. Проект эшчэнлегенен эксперты, житэкчесе булу ижади баскычка кутэрэ.

Программанын узенчэлеге (отличительные особенности). Программаны балалар татарча узлэштереп, халкыбызнын мирасын янартачак, халык авыз ижатына, татар эдэбиятына, ата-бабаларыбызнын педагогик белем кунекмэлэренэ хэм экологик монэсэбэтлэренэ таянып, эйлэнэ-тирэ мохитны, табигатьне савыктыруга уз олешлэрен кертэчэклэр. Экологик программанын татар телендэ булуы мэктэп укучыларына тэрбия һэм белем биру эшендэ унайлыклар тудырачак. Шулай ук туган төбэкне өйрэнгэндэ туристик юнэлешне, ягъни экскурсиялэр уткэруне, сэяхэт итуне куздэ тотачак. Ижади хэм эзлэну эшендэ проблемаларны торле юллар белэн хэл итэ. Укуда куелган максат хэм бурычларны планлаштыра, контрольдэ тота хэм бэяли. Укучынын белем дэрэжэсен бермэ бер устерэ, логик фикер йөртергэ ярдэм итэ, максатка ирешу омтылышларын барлыкка китерэ. Уку предметын реаль тормыш белэн бэйли. Универсаль уку кунекмэлэре формалаша. Проект эшчэнлегенен эксперты, житэкчесе булу ижади баскычка кутэрэ.

Программа оч катламга таянып эшли «Башлангыч» («Стартовый»), «Топ» («Базовый»), «Алга китеш» («Продвинутый»):

- «Башлангыч» («Стартовый») - беренче катлам табигаттэге бэйлэнешлэрне хэм кагыйдэлэрне тирэнтен ойрэтэ.
- «Топ» («Базовый») – икенче катламтабигать хэм ана сак караш тэрбиялэунен топ тошенчэлэренэ ойрэтэ.
- «Алга китеш» («Продвинутый») – алган белемнэрне практикада куллану хэм эзлэну эшлэренэ ойрэтэ.

Гэмэли эхэмияте (практическая значимость). Укыту - тэрбия эшчэнлеге шэхси-ориентлаштыру технологиясенэ таяна. Экология һэм биология буенча балалар белем алганда теория белемнэрен һэм практика кунекмэлэрен активлаштырып, субъектив тэжрибэне актуальлэштереп эзлэну эшчэнлеген устерэлэр. Шуна курэ шэхси-ориентлаштыру технологиясенэндэ табигатьлэштеру, культуралаштыру, субъективлык принциплары алга куя.

Программаның максаты (цель): туган якнын табигатен яратып, табигый байлыкларны ишэйтергэ омтылучы экологик яктан культуралы, эхлакый анлы, ижади фикер йортуче шэхес тэрбиялэу.

Бурычлар:

Укыту бурычлары (образовательные задачи):

- туган як табигатен, тереклек иялэренең эйлэнэ-тирэ мохит белэн бэйлэнешен, узенчэлеклэрен өйрэну;

- табигать турында алган белемнәрен ныгыту һәм аларны тормышта кулана белергэ ойрэту;

- эйлэнэ-тирэ мохиттэ экологик проблемаларны курэ белу, анны чишу юлларын таба белу.

Үстеру бурычлары (развивающие задачи):

- устеру бурычларына шартлар тудыруга ярдэм иту;

- мотивлаштыруга (эйлэнэ-тирэ мохитне ойрэнудэ укучыларда кызыксыну уяту һэм устеру);

- процессларга (фикер йорту, игътибар, сойлэм байлыгы, кузаллау);

- сенсорика һэм хэрэкэт олкэсенэ (операциялэрне тогэл утэу, кузуткенлеге).

Тәрбия бурычлары (воспитальные задачи):

- укучыларда табигатькэ карата сакчыл, ихтирамлы, кече туганнарыбызга мэрхэмэтлелек тэрбиялэу;

- укучыларда табигатьтэге куренешлэрне курэ һэм соклана белу;

- табигатькэ карата жаваплылык тоюны, анын законнарына буйсынып яшэуне тэрбиялэу.

Программанын адресаты (адресат программы). «Туган ягым – яшел бишек» программасы 7-14 яштәге укучылар очен исэплэнгэн. Берләшмәгә балалар үз теләге белән, кызыксынулары белән тупланалар. Шөгел барышында санитар-гигиеник нормалар үтәлә.

Программанын кулэме, тормышка ашырылу вакыты (объем программы).

Программаны тормышка ашыру өчен 1 елны 144 сәгать, 2 тапкыр 2 шәр сэгать күләмендә үткәрелә. Икенче хэм өченче уку елында 216 сэгать: атнага 3 тапкыр 2 шэр сэгать исэплэнгэн: 1 сэгать – теоретик белемнэрне узлэштеру, э 2 сэгать – алган белемнэрне практик яктан ныгытуны куздэ тота. Шогыльгэ 40 минут вакыт бирелэ. Хэрбер шөгелдән сон 10 минутлык тэнэфес ясала, физик кунегулэр хэм фольклор уеннары башкарыла.

Укыту формасы (форма обучения):

- торкемнэрдэ эшлэу
- фронталь (практическ хэм теория дэрслэр);
- шэхси (проектларны тозу хэм яклау);
- торкем (экскурсиялэр, походлар);
- коллектив (экологик акциялэр оештыру, мероприятиялэр уздыру);
- читтэн торып (дистанционная).

Программаның тормышка ашыру вакыты (сроки реализации программы): 3 ел.

Белемнэрне бэялэу торлэре (формы оценки знаний):

Промежуточный контроль хэр ярты ел азагында уткэрелэ. Программаны узлэштерунен йомгаклау аттестациясе топ катлам программасын узлэштергэннэн сон, ел азагында уздырыла.

Программаныузлэштеруне бэялэу торлэре хэм алымнары (методы и формы освоения программы):

- промежуточный контроль: ижади эш, кургэзмэ, презентация, уеннар, тестлар уздыру;

-программаны узлэштерунен йомгаклау аттестациясе: конференция, ижади эшлэр кургэзмэсе, проектлар презентациясе, эшлэрне коллектив анализлау, портфолио, тестлар уздыру.

Программа укыту учережданиесендә гамәлгә ашырыла, бүлекләр буенча дистанцион белем бирү технологияләрен куллану мөмкинлеге бар. Кирәкле интернет-ресурслар булуы, бүлекләр буенча уңайлы эш формаларын сайларга ярдәм итә.

№ Разделлар	Программанын разделлары	Интернет-ресурс
1	«Туган ягым-яшел бишек» программасының эшчәнлеге	Экологик сукмактан сәяхәт. Экосистеманых бер өлеше булган урман белән таныштыру. https://www.youtube.com/watch?v=NSvybH1XBbc Урмандагы кагыйдәләр. https://www.youtube.com/watch?v=eSHWioYif-Y Агулы гомбәләр, җиләкләр, үләннәр. Саклану чаралары. https://infourok.ru/videouroki/2128
2	Әйләнә - тирә дөнья	Табигать – сәламәтлекне саклауда төп ярдәмче. https://www.youtube.com/watch?v=MA0v5EXL1Dg Чүп турындагы төшенчәләр.https://www.maailmakoristus.ee/ru/fakty-o-musore/ «Прибрежный» парыгының хәлэте.http://chelny-izvest.ru/news/city/chem-boleet-park-pribrezhnyy Кызыл китаптагы үсемлекләр. https://ozonit.ru/krasnaya_kniga/krasnaya_kniga_tatarstana.php
3	Эзләну һәм проектлау эшләренең нигезе.	Эзләну һәм проектлау эшләренең нигезе. https://school.hse.ru/handbook/guide1 Эзләнү эшләренең үрнәкләре. https://tvorcheskie-proekty.ru/nachalnaya-shkola
4	Туган якны өйрәнү.	Татарстанда яшәүче кошлар, аларның үзенчәлекләре. https://givotniymir.ru/pticy-tatarstana-opisaniya-nazvaniya-i-osobennosti-ptic-tatarstana/ Гренада паркына сәяхәт, каеннарның торышын күзәтү. https://studfile.net/preview/8085328/page:6/ Татарстанда яшәүче хайваннар Хайваннарның эзләре. https://givotniymir.ru/zhivotnye-tatarstana-opisanie-nazvaniya-i-osobennosti-zhivotnyx-tatarstana/ Шәһәрнең актуаль проблемалары, аларны хәлитү юллары. https://www.youtube.com/watch?v=Rd8MsI7IeE0
5	Табигатьне саклау чаралары.	Искиткеч матур. Экологик акциясе. https://-kotorye-vdokhnovlyayut-28312.html Экологик акцияләрничек утә. https://www.youtube.com/watch?v=FjGxq9WlTekhttps://www.youtube.com/watch?v=UkYC6eSMmZc

		Безнең яктагы беренче чәчәкләр. https://www.youtube.com/watch?v=N33Rn4ZQS6Yhttps://www.youtube.com/watch?v=OrzN1X1gB50 Беренче чәчәкләрнең әһәмияте. https://youtu.be/OrzN1X1gB50 Ак каен акциясе. https://obratske.ru/news/bratsk-org/11957-bereza-idealnyi-indikator-ekologicheskogo-sostoianiia-sredy
6	Тәрбия чаралары.	«Урманда кунакта» – йомгаклау чарасы. https://www.youtube.com/watch?v=Gr6TgarRWS0